

Százharmincezer dokumentum

Az eraviszkusoktól a Deák térig

Budapest történetének bibliográfiája hét vaskos kötetben, tizenkét év alatt jelent meg — és húsz éve kezdték meg az anyaggyűjtést, a feldolgozás munkáját. A mű hetedik darabját, a mutató-kötetet az év elején adták ki — öt évvel a hatodik kötet megjelenése után. Hogy a négyezer-ötszáz oldalas kiadvány szerkesztési vagy kiadási ideje sok-e vagy kevés, arról megoszlanak a vélemények. (Arról is vitatkoznak, hogy az ezer példány elegendő volt-e?) Egységes azonban a hazai és külföldi szakemberek vélekedése abban, hogy a mű a *helytörténeti bibliográfiák nemzetközi mezőnyében is az elsők között van.*

Vitathatatlan, hogy az érdem elsősorban azoké, akik ezt a munkát végezték. Zoltán József, aki 1954-ben megszervezte az anyaggyűjtést, kidolgozta a szerkesztési elveket — és aki már nem érthette meg az első kötet megjelenését; 1963-ban meghalt. A munkát Berza László, a Szabó Ervin Könyvtár Budapesti gyűjteményének mostani vezetője folytatta, a nem nagy, de lelkes és hozzáértő munkatársi gárdával.

És a hét kötet megjelenése után is folyik a munka: mert a *Budapest-bibliográfia tulajdonképpen a gyűjtemény katalógusa* is. 100 000, Budapest történetével kapcsolatos könyv, folyóirat és hírlap címét tartalmazza 1950-ig. Nagy-Budapest létrehozásáig. 1951-től pedig további 30 000 katalóguscédula tájékoztatja a kutatót és az érdeklődőt a fővárossal foglalkozó könyvekről és cikkekről. Amelyeket az olvasóteremben igen gyorsan megkaphat.

Nem tudnak róla

Mindezek után az ember azt gondolná, hogy néhai gróf Wenckheim Frigyes egykori könyvtárszobáját (itt van a Budapest-gyűjtemény olvasóterme) reggel 9-től este 9-ig (szerda kivételével ebben az időben van nyitva a könyvtár) ellepik az olvasók. Mert ez a páratlanul gazdag és sokrétű forrásanyag *nemcsak a történetek számára lehet szükséges és hasznos, hanem, számos más terület kutatóinak és szakembereinek is.* Amit a bibliográfia egyes kötetének tömör tartalma is valószínűvé tesz. (Lényegében ugyanilyen rendben vannak a katalóguscédulák is.)

Az első kötet Budapestre vonatkozó általános, átfogó művek címeit tartalmazza, továbbá dokumentumok címeit a *legrégibb időktől 1686-ig*, Buda visszafoglalásáig. A *város leírása, városépítés, egészségügy* a második kötet témája, a *harmadik a gazdaság*, a *negyedik a társadalom*, az *ötödik pedig a politika és közigazgatás* irodalmát tartalmazza. A *legterjedelmesebb hatodik kötet (973 oldal) a főváros kulturális életével*, intézményeivel foglalkozik.

Rendkívül széles tehát a gyűjtemény tartalmi „spektruma” és a dokumentumok által átfogott időhatár is. Az őstörténet iránt érdeklődő olvasó éppen úgy tanulmányozhatja a kelták (azaz eraviszkusok) viselt dolgait Buda földjén az időszámításunk előtti és utáni században —, mint a főváros közlekedési kéré-

déseivel foglalkozó a metróépítés problémáit, vagy éppen a Deák tér napokban befejezett átrendezését. Mert egy-egy folyóirat, vagy újság cikk címe, *megjelenése után néhány nappal, már katalóguscédulán van, a megfelelő szakcsoportba sorolva.*

Páratlanul gazdag forrásanyag

És az olvasóteremben mégsem tolonganak az emberek. Aminek egyik okát abban látják, hogy a bibliográfia az olvasók rendelkezésére áll számos budapesti nagykönyvtárban (ez az egyik előnye egyébként az ilyen munkának), ahol a *szükséges dokumentumok egy része megtalálható.* (A Széchényi Könyvtárban például az anyag jelentős része.) — De a fő oka ennek mégiscsak az, hogy igen sokan, akik igényelnék a szolgáltatást, vagy munkájukhoz szükségük volna arra — *nem tudnak a lehetőségről.* Talán nem elég jó, nem elég „hangos” a propaganda, vagy talán a budapestiek tudatában a Szabó Ervin Könyvtárat elsősorban az elég szerencsétlen helyzetben levő fiókkönyvtárai reprezentálják. Az is igaz, hogy a társadalomtudományok kutatóinak és szakembereinek tudatában a Szabó Ervin téri központ társadalomtudományi szakkönyvtár jellege, *a színvonalas bibliográfiai szolgáltatások révén inkább él, mint a Budapest-gyűjtemény lehetőségei.*

Lehetséges, hogy a *jövő évre tervezett kiadványok* ezen a helyzeten valamit változtatnak és azoknak is felhívják a figyelmét a gyűjteményre, akik eddig még nem tudtak arról. Egyenként három-négy ívnyi terjedelemben bibliográfiát adnak ki *Budapest közműveiről*, igen fontos kiadvány készül a főváros *környezetvédelméről* és ugyancsak bibliográfiai áttekintést adnak *a budapesti agglomeráció kérdéseiről.* Ezenkívül *Jó-kai Budapestje* címmel, az író születésének 150. évfordulójára budapesti vonatkozású, igen bőséges publicisztikai műveiből készítenek bibliográfiát.

Parlagon hever?

De mindezek mellett *és szükség volna a gyűjtemény nyújtotta szolgáltatások szélesebb körű ismertetésére.* Mert például olyan tájékoztatói eszközök, mint a kitérő és gyorsan használható *Élet-rajzi*, vagy a *képkatalógus*, de a *Budapest a szépirodalomban* témájú kartoték is a szakembereknek, meg az érdeklődő olvasóknak is felbecsülhetetlen értékű és sok időt megtakarító segédeszközei lehetnének.

Méltánytalan volna végül mindezek után arra a következtetésre jutnunk, hogy a Budapest-gyűjtemény parlagon hever. Hiszen már a hétköztetes bibliográfia megvalósítása, de az említett kiadványok is felfalják az ilyen megállapítást. Pusztán arról van szó — és ez nemcsak a Szabó Ervin Könyvtár Budapest-gyűjteménye esetében fontos következmény —, hogy *jobban, hatékonyabban éljünk szellemi vagyónunk lehetőségeivel is.*